

Církev a svátosti

Práva a povinnosti všech křesťanů

Ačkoliv v textu zákona není přímo uvedeno, rozumí se zde křesťany katoličtí křesťané, pokud z povahy věci nebo ze souvislosti nevyplývá něco jiného.

Křesťané jsou **povinni**:

- zachovávat stálé společenství s církví;
- horlivě a pečlivě vykonávat svěřené úkoly a úřady;
- žít svatě, jak to odpovídá jejich stavu, a přispívat tak k posvěcování celé církve;
- spolupracovat na díle zvěstování evangelia;
- přijímat křesťanskou poslušnost nauku a normy duchovních pastýřů;
- podílet se na krytí finančních potřeb církve;
- přispívat k růstu sociální spravedlnosti a podporovat chudé.

Křesťané mají **právo**:

- přednášet svým duchovním pastýřům své duchovní potřeby a svá duchovní přání;
- vyjadřovat se – podle stupně svých znalostí a své kompetence – k jednotlivým záležitostem života církve, toto právo se dokonce může stát povinností;
- přijímat od pastýřů církve duchovní dobra, především Boží slovo a svátosti;
- slavit bohoslužbu ve svém vlastním obřadu a vést svůj duchovní život podle vlastní spirituality, jež však musí být v souladu s učením celé církve;
- na svobodu spolčovací a sdružovací za účelem podpory duchovního života a charitativní činnosti;
- na spolupráci při plnění poslání církve;
- podle svých schopností a nadání spolupracovat a podporovat dílo apoštolátu (avšak „katolický“ se takové dílo apoštolátu smí nazývat pouze tehdy, bylo-li schváleno příslušnou církevní autoritou);
- na výchovu odpovídající křestním závazkům (toto právo zakládá příslušnou povinnost rodičů);
- na spravedlivou svobodu teologického bádání a na svobodu publikace jeho výsledků, při současném zachování poslušnosti učitelskému úřadu;
- na svobodnou volbu životního stavu;
- na nedotknutelnost osobní cti a intimní sféry;
- na právní ochranu, na uplatňování a obhajobu práv před církevním soudem (tj. na vedení kanonického procesu při zachování kanonických norem a kanonické mírnosti), na dodržování výše trestních sazebníků při ukládání kanonických trestů.

Usměřňovat uplatňování jednotlivých práv konkrétních věřících vzhledem k obecné blahu celé církve pak přísluší kompetentní církevní autoritě.

Povinnosti a práva laiků

První problém, který se naskytá, je faktická nemožnost pozitivní legální definice pojmu laik. Kán. 207, § 1, umožňuje definici pouze negativní.

Laik je člověk, který nepřijal vyšší svěcení. Kodex přejímá klasické dělení Božího lidu do jednotlivých stavů – laického, řeholního a duchovního, když v jednotlivých státech hovoří o právech a povinnostech příslušníků jednotlivých stavů.

Poslání laiků

CIC zdůrazňuje, že laici jsou skrze křest a biřmování povoláni, aby se podíleli na poslání celé církve, tj. poslání k apoštolátu v tomto světě. Aby laici mohli plnit tento úkol, mají pro sebe požadovat od státu stejná práva jako všichni občané. K plnění tohoto poslání přiznává CIC laikům také tato práva:

- právo na všeobecné vzdělání v otázkách nauky církve (s tímto právem koresponduje i odpovídající povinnost);
- právo na teologické vzdělání na církevních fakultách a univerzitách a právo získávat akademické hodnosti v těchto oborech;
- možnost, splňují-li kanonické podmínky, obdržet od příslušného církevního představeného pověření k vyučování posvátným vědám.

Privilegovaným místem apoštolátu laiků žijících v manželství je právě manželství. Jsou-li rodiči, mají právo a povinnost výchovy dětí v souladu s učením církve.

Spolupráce při službě vedení

Laici mohou vykonávat některé zákonem vymezené úřady v církvi. Předpokladem pro výkon těchto úřadů jsou jednak osobní schopnosti a znalosti kandidátů, jednak příslušné kanonické předání úřadu.

Může se jednat o:

- úřad duchovní správy farnosti v součinnosti s farářem či administrátorem (kán. 517, § 2);
- úřad soudce v senátu (nikoliv soudce samostatného; kán. 1421, § 2);
- úřad přisedícího s hlasem poradním (kán. 1424);
- úřad vyšetřujícího (kán. 1428, § 2);
- úřad ochránce spravedlnosti a obhájce svazku (kán. 1435).

Laici jsou zároveň povinni vykonávat jim svěřené úřady podle svých nejlepších znalostí a schopností pečlivě a věrně.

Liturgické služby

Službou lektora a akolyty mohou být liturgickým úkonem natrvalo pověřeni pouze muži splňující požadavky a předpoklady stanovené biskupskou konferencí.

Všichni laici (včetně žen) mohou být pověřeni na dobu určitou diecézním biskupem nebo jednorázově duchovním správcem k výkonu následujících liturgických služeb:

- lektor;

- pomocník při podávání sv. přijímání;
- předsedání modlitbě lidu (přímluvy);
- udílení křtu (toto pověření smí dát pouze ordinář);
- vedení církevního pohřbu (toto pověření smí dát pouze ordinář);
- předsedání bohoslužbě slova i s podáváním sv. přijímání;
- v rámci bohoslužby slova kázáním (avšak srv. kán. 766, 767).

Odměňování laiků

Laici vykonávající po delší dobu nějaký úřad mají právo na odpovídající (potřebám rodiny přiměřenou) odměnu za svou práci, dále právo na sociální zabezpečení (nemocenská, starobní důchod). Takovýto nárok však nevzniká převzetím liturgických služeb lektora ani akolyty.

Papežský primát

Jedinečný úřad sv. Petra, který předal Pán prvním z apoštolů, aby jím on sám i jeho nástupci sloužili svým bratřím, přetrvává v úřadu římského biskupa.

Římský biskup (papež) jakožto Petrův nástupce tedy je:

- hlavou kolegia biskupů;
- zástupcem Kristovým;
- pastýřem celé církve na zemi.

Proto disponuje nejvyšší, svrchovanou, bezprostřední a univerzální mocí, kterou smí svobodně vykonávat.

Svrchovanou moc v církvi má papež ze svého úřadu, a to právem božským, z čehož vyplývá, že mu tato moc není propůjčována nějakým lidským grémiem, jako např. všemi věřícími nebo ostatními biskupy.

Papež tedy stojí nad kolegiem biskupů i nad všeobecným koncilem. Jeho rozhodnutí nepotřebují žádné potvrzení a neexistuje proti nim žádná odvolací instance.

Papež vykonává službu nejvyššího pastýře jako:

- nejvyšší zákonodárce církve, který může vydávat zákony zavazující celek i jednotlivce, stejně jako může zákony – nejsou-li božského práva – měnit nebo od nich dispenzovat;
- nejvyšší soudce s právem rozhodovat sám nebo prostřednictvím delegované osoby všechny spory i trestní kauzy; jako nejvyšší soudce, který nepodléhá žádnému soudu a k němuž se každý křesťan může přímo odvolat;
- držitel nejvyšší výkonné moci s právem rozhodovat sám nebo prostřednictvím úřadů římské kurie ve všech správních záležitostech (i zde však platí princip subsidiarity); ve velmi vážných správních záležitostech však rozhoduje jedině papež.

Službu nejvyššího učitele vykonává papež tím, že se těší nejvyšší autoritě ve věcech víry a mravů. Rozhoduje-li v těchto otázkách slavnostně, definitivně a s odvoláním na svou moc, tedy *ex cathedra*, těší se jeho rozhodnutí mimořádné ochraně a vedení

Ducha Svatého a tím i neomylnosti. Takováto rozhodnutí jsou závazná pro všechny a nepotřebují žádného schválení.

Službu posvěcování vykonává papež jakožto biskup a velekněz, který uděluje Kristovy svátosti a současně řídí, podporuje a opatruje všechen liturgický život církve.

Papežova moc je univerzální, což znamená, že ji papež vykonává v celé církvi a že je závazná ve všech partikulárních církvích a pro všechny věřící.

Nabytí papežské moci

Určení osoby papeže se děje volbou. Zvolená osoba pak nabývá tohoto úřadu přijetím právoplatné volby.

Volba musí probíhat v konkláve, jež musí být svolána nejdříve po uplynutí patnácti a nejpozději do uplynutí dvaceti dní od legitimního uprázdnění Petrova stolce. Přípustná je jediné tajná písemná volba. Každý den probíhají dvě kola, dokud na sebe některý z kandidátů nesoustředí dvě třetiny plus jeden platný hlas. Po třinácti neúspěšných volbách se sbor kardinálů voličů může jednomyslným rozhodnutím usnést na tom, že pro platnou volbu postačí absolutní většina plus jeden platný hlas.

Nový papež po přijetí volby oznámí své nové jméno a je představen věřícím (kán. 355, § 2). Brzy po volbě je sloužena slavnostní mše, během níž je „veřejně“ uveden do úřadu.

Pozbytí papežské moci

Nastává zpravidla úmrtím papeže. Papež se však může svého úřadu také vzdát. Jeho abdikace nemusí být nikým přijímána, musí však být dobrovolná a legální. Papeže nemůže nikdo sesadit!

Biskupský sbor

Biskupský sbor je subjektem nejvyšší autority ve světové církvi. Hlavou sboru je papež a jeho členy jsou z titulu svého svěcení a svého společenství s papežem všichni biskupové církve. Tento sborový subjekt nejvyšší autority vedení může vykonávat svou autoritu výhradně ve společenství se svou hlavou.

Ekumenický koncil

Slavnostním způsobem vykonává biskupský sbor moc nad celou církví, je-li shromážděn na obecném (ekumenickém) sněmu.

Závěry obecného sněmu nabývají závaznosti pouze tehdy, byly-li přijaty koncilními otcí a papežem zároveň, papežem potvrzeny a z jeho nařízení vyhlášeny.

Právo a povinnost účasti na obecném sněmu s hlasem rozhodujícím mají všichni biskupové církve, tj. biskupové ve společenství s papežem.

Právo koncil uzavřít a rozpustit má jediné papež.

Biskupský sněm

Biskupský sněm je shromáždění biskupů vybraných z různých zemí světa, podléhající přímé papežově autoritě.

Biskupský sněm má podporovat úzké spojení mezi papežem a biskupy, pomáhat papeži při řešení otázek víry, mravů, církevní disciplíny a obecných otázek působení církve v dnešním světě. Sněm je orgánem v zásadě poradním a nemá pravomoc vydávat jakákoliv usnesení, leda že mu papež toto právo výslovně deleguje. I v tomto případě však potřebují jeho rozhodnutí papežovo potvrzení.

Kardinálové

Kardinály jmenuje pouze papež, a to nezávisle na kardinálském kolegiu. Jmenování musí být alespoň kněží a musí mít potřebné kvality.

Kolegium kardinálů působí především v řádných a mimořádných zasedáních (konzistořích). Řádné konzistoře se účastní alespoň kardinálové sídlící v Římě. Je-li třeba řešit mimořádně závažné otázky, jsou svoláni kardinálové celého světa. Na řízení světové církve se kardinálové podílejí ve svých funkcích prefektů a členů nejrůznějších institucí římské kurie. Prefekti kongregací jsou z moci svého úřadu členy biskupského sněmu.

Nejvznešenější úlohou kardinálů však je výsada volby papeže.

Římská kurie

Římská kurie je souhrn institucí, jejichž prostřednictvím vykonává papež řádně svou nejvyšší pastýřskou službu. Jednotlivé orgány římské kurie vykonávají svou činnost z papežova pověření a jeho jménem.

Římská kurie se skládá ze:

- státního neboli papežského sekretariátu;
- Rady pro veřejné záležitosti církve;
- kongregací;
- soudních dvorů (tribunálů);
- papežských úřadů;
- dalších orgánů;
- papežských komisí a ostatních institucí.

Diecéze

Diecéze je část Božího lidu, která je svěřena do pastýřské péče biskupovi v součinnosti s kněžími.

Úřad biskupa

Jedině papeži přísluší biskupy svobodně jmenovat, nebo řádně zvolené biskupy potvrdovat. Biskupové určité církevní provincie nebo biskupské konference mají Apoštolskému stolci zasílat každé tři roky seznam vhodných kandidátů biskupské služby.

Právo stanoví následující kvalifikační předpoklady:

- pravověrnost, mravní bezúhonnost, zbožnost, pastýřská horlivost, moudrost a rozvaha, obecně lidské ctnosti;
- dobrá pověst;
- dovršení 35. roku života;
- nejméně pětiletá kněžská služba;
- minimálně licenciát biblických věd, teologie nebo kanonického práva, nebo přinejmenším určitá zběhlost v těchto oborech.

Diecézní biskup

Diecéznímu biskupovi přísluší v jemu svěřené diecézi veškerá řádná, vlastní a bezprostřední moc, kterou vyžaduje výkon jeho pastýřského úřadu, s výjimkou případů, které právo nebo rozhodnutí papeže vyhrazuje buď nejvyššímu nebo jinému církevnímu představenému.

Diecézní biskup se při výkonu své pastýřské služby stará o všechny křesťany svěřené jeho péči, ať jsou jakéhokoli věku, postavení a národnosti, ať na jeho území bydlí trvale nebo přechodně, zvláště o ty, jejichž zvláštní životní či profesní podmínky vyžadují speciální duchovní správu, a také o ty, kteří přestali podle evangelia žít.

- Jestliže má ve své diecézi věřící různého obřadu, postará se o ně prostřednictvím kněží a farností tohoto obřadu.
- K odloučeným bratřím přistupuje s náležitou úctou a láskou a podporuje ekumenismus, jak jej chápe církvev.
- Stará se o náležitou evangelizaci nepokřtěných.
- Zvláštní péči věnuje svému duchovenstvu, jemuž má naslouchat. Stará se o jejich duchovní i hmotné potřeby. Dbá, aby duchovní plnili své stavovské povinnosti, řídí a zajišťuje jejich činnost. Stará se o jejich přiměřené odměňování a sociální zabezpečení. Podporuje růst a rozvoj duchovních povolání, zvláště kněžských a misijních.
- Dbá o hlásání víry. Sám má povinnost kázat, dbát o disciplínu, dbát o řádnou homiletickou a katechetickou činnost.
- Dbá o neporušenost a jednotu víry, přičemž nemá bránit legitimně svobodnému teologickému bádání.
- Je povinen dávat svým věřícím celým svým životem i službou příklad života podle evangelia.
- Je povinen osobně aplikovat každou neděli a zasvěcený svátek závazný v jeho diecézi mešní intenci za sobě svěřený lid.
- Je povinen často celebrovat ve své katedrále nebo jinde na svém území, zvláště o slavnostech a zasvěcených svátcích.
- Má povinnost dbát o zachovávání zákonnosti i disciplíny kázání a udílení svátostí na svém území.
- Podporuje, řídí a koordinuje různá apoštolská díla, vybízí k apoštolátu laiků.

- Má rezidenční povinnost.
- Je povinen každoročně vizitovat svou diecézi buď celou, nebo její části tak, aby ji celou osobně zvizitoval jednou za 5 let.
- Je povinen každých pět let vykonat návštěvu ad limina (uctít hroby apoštolů a navštívit papeže). Tato návštěva se koná v roce, ve kterém má povinnost (jednou za pět let) podat Apoštolskému stolci zprávu o stavu své diecéze.
- Ve své diecézi může konat bohoslužby biskupským způsobem (sedm svící na oltáři, mitra, berla). Mimo svou diecézi smí slavit bohoslužby biskupským způsobem pouze s výslovným nebo alespoň rozumně předpokládaným svolením místního ordináře.
- Má právo nosit insignie (prsten, náprsní kříž, berlu a mitru), právo na zřízení katedry, na to, aby byl vzpomínán v mešním kánonu, a na titul „Excelexce“.
- Má právo žehnat.

Biskup-nástupce a pomocný biskup

Právo rozlišuje:

- pomocného biskupa, kterého jmenuje Apoštolský stolec na základě žádosti diecézního biskupa; nemá žádné nástupnické právo;
- pomocného biskupa se zvláštními zmocněními, kterého Apoštolský stolec ustanoví ze závažných důvodů diecézního biskupa (tyto důvody mohou být i osobního charakteru, např. nemoc); rozsah jeho pravomocí je určen jmenovací listinou;
- biskupa-nástupce neboli koadjutora; je jmenován Apoštolským stolcem a musí být ustanoven jako generální vikář; rozdíl spočívá v jeho nástupnickém právu.

Biskupská konference

Biskupská konference jako trvalé zřízení je společenství biskupů z určitého státu (mimořádně z určitého území většího nebo menšího než stát), vykonávající společně některé pastorační úkoly ve prospěch křesťanů na svém území k dosahování vyššího dobra, které lidem poskytuje církev podle norem práva, hlavně prostřednictvím různých forem a způsobů apoštolátu přizpůsobených místním podmínkám. Mimoto má biskupská konference udržovat a rozvíjet kontakty s ostatními biskupskými konferencemi (hlavně sousedními).

Sněmy místních církví

Plenární sněm, tj. sněm všech místních církví téže biskupské konference, se koná, kdykoliv to po schválení Apoštolského stolce považují biskupové téže biskupské konference za nutné. Řečené platí i o **provinčním sněmu** konaném v církevní provincii, jejíž hranice se kryjí s hranicemi jednoho státu. Provinční sněm místních církví téže církevní provincie se koná, kdykoliv to za potřebné považuje většina biskupů provincie.

Diecézní sněm

Diecézní sněm je shromáždění vybraných kněží a křesťanů místní církve, kteří poskytují pomoc diecéznímu biskupovi k prospěchu celého diecézního společenství. Je tedy institutem církevního práva a svým způsobem se podílí na moci řízení – ovšem s tím omezením, že jeho účastníci mají pouze poradní hlas, neboť jediným zákonodárcem na diecézním sněmu je diecézní biskup. Proto také jedině on podepisuje prohlášení a rozhodnutí, která mohou být vyhlášována a nabývat právní účinnosti pouze z moci jeho úřadu.

Diecézní kurie

je aparátem diecézního biskupa a pomáhá mu v řízení diecéze, zejména ve vedení pastorační činnosti a ve výkonu diecézního soudnictví.

Generální a biskupští vikáři

V každé diecézi musí diecézní biskup jmenovat generálního vikáře. Jen výjimečně, pokud si to okolnosti žádají, může jmenovat generálních vikářů více. Generální vikář je vedle diecézního biskupa místním ordinářem s řádnou, a to zástupnou řídicí mocí v témže rozsahu jako diecézní biskup.

Je-li to věci prospěšné, může (ale nemusí) diecézní biskup jmenovat jednoho nebo více biskupských vikářů, kteří pak jsou rovněž ordináři s řádnou a zástupnou pravomocí v rozsahu diecézního biskupa, ale pouze na svém území (teritoriální pravomoc), pouze pro určitý okruh záležitostí (funkční pravomoc, např. školství) nebo jen pro určité okruhy osob (personální pravomoc, např. pro studenty nebo křesťany jiného obřadu). Oblast, jež takto přísluší biskupskému vikáři, je vyňata z pravomoci generálního vikáře.

Kancléř a notář

V každé kurii se ustanoví kancléř, popřípadě i místokancléř, jehož hlavním úkolem, pokud právo nestanoví jinak, je pečovat o vyhotovování a odesílání listin kurie a jejich uchovávání v archivu kurie. Kancléř i místokancléř jsou zároveň notáři a sekretáři kurie. Kromě kancléře mohou být ustanoveni další notáři, jejichž listiny nebo podpisy zakládají veřejnou věrohodnost buď kterékoli listiny, nebo pouze soudní listiny, nebo listiny určitého právního případu nebo jednání.

Ekonomická rada

V každé diecézi se ustanoví ekonomická rada, které předsedá diecézní biskup nebo jeho pověřenec. Rada sestává alespoň ze tří diecézních biskupem jmenovaných křesťanů, opravdu zkušených v ekonomii i sekulárním právu a vynikajících bezúhonností.

Ekonom

Po slyšení sboru poradců a ekonomické rady musí biskup jmenovat diecézního ekonoma, jenž musí být bezúhonný a v ekonomii velmi zkušený.

Úkolem ekonoma je správa diecézního majetku, a to pod vedením diecézního biskupa a podle rozpočtu schváleného ekonomickou radou, které také skládá počet ze své správy.

Kněžská rada

Je sbor kněží, kteří jsou jakoby senátem biskupa zastupujícím kněžstvo. Radě přísluší podle ustanovení práva pomáhat biskupovi v řízení diecéze, aby se co nejučinněji podporoval pastorační prospěch Božího lidu. Kněžská rada má pouze poradní hlas.

Sbor poradců

Z členů kněžské rady svobodně jmenuje diecézní biskup některé kněze (6 – 12), kteří na pět let vytvoří sbor poradců, v jehož čele stojí diecézní biskup. Při uprázdnění biskupského stolce mu předsedá prozatímní správce diecéze a do jeho ustanovení služebně nejstarší kněz ze sboru poradců.

Kapitula kanovníků

Je společenství kněží, jemuž přísluší konat slavnostnější bohoslužby v katedrálním nebo kolegiálním kostele. Katedrální kapitula kromě toho plní úkoly, kterými ji pověřilo právo nebo diecézní biskup.

Pastorační rada

V každé diecézi, pokud tomu radí pastorační okolnosti, se ustanoví pastorační rada. Přísluší jí pod vedením biskupa zkoumat vše, co se vztahuje k pastorační činnosti diecéze, pojednávat to a předkládat o tom praktické závěry.

Farnost

Farnost je společenství křesťanů v místní církvi, natrvalo zřízené, svěřené pod vedením diecézního biskupa do pastorační péče faráři jako jejímu vlastnímu pastýři. Jedině diecéznímu biskupovi přísluší zřizovat, rušit nebo měnit farnosti, je však nutno to nejdříve projednat v kněžské radě.

- Zákonně zřízená farnost je veřejnoprávní právnickou osobou v církvi.
- Farnost má zpravidla územní charakter, čili zahrnuje všechny křesťany určitého území.
- Tam, kde to vyžadují podmínky, může být svěřena pastorační péče o farnost nebo o více farností současně více kněžím do společné správy s tím, že jeden z nich bude jako vedoucí řídit pastorační činnost a za ni biskupovi zodpovídat.
- Mohou také existovat kanonické farnosti, které diecézní biskup pro nedostatek kněží svěří do pastorační péče jáhnovi nebo laikovi nebo společenství osob. Pak ale musí ustanovit kněze, který bude pastorační činnost řídit s mocí a zmocněními faráře.

Farář

je vlastním pastýřem sobě svěřené farnosti, v níž vykonává službu pod autoritou biskupa. Je povolán k tomu, aby ve své farnosti vykonával službu učení, posvěcování a řízení s řádnou a vlastní jurisdikcí. Vlastním pastýřem může být farář pouze v jedné farnosti. Je však možné, aby spravoval farností více. Ve farnosti může být jen jediný farář nebo jeden vedoucí společné duchovní správy.

- Farářem může být ustanoven pouze platně vysvěcený kněz, vynikající vírou, pastorační horlivostí, obecně lidskými kvalitami a vším, co klade partikulární právo jako podmínku. Tyto vlastnosti je třeba pozitivně doložit zjišťovacím šetřením podle partikulárních norem.
- Farář je ustanovován (řádne) na dobu neurčitou a proti své vůli může být úřadu zbaven pouze na základě formálního právního řízení (srv. kán. 1740 – 1752). Nicméně biskupská konference může svým rozhodnutím biskupům umožnit, aby ustanovovali faráře na dobu určitou.

Úkoly a povinnosti

- hlásání slova Božího, zvláště ve formě homilie v neděli a zasvěcené svátky;
- katechetická výuka dětí a mládeže, pastorační starostlivost o lidi od církve vzdálené a nevěřící;
- péče o to, aby se slavení eucharistie stalo středem, vrcholem a zdrojem života farnosti, aby věřící vědomě a plodně slavili svátosti, především eucharistii a svátost smíření, a podpora modlitebního života svých věřících (zvláště v rodinách);
- jako horlivý pastýř má své věřící navštěvovat, má mít účast na jejich starostech a úzkostech, svou zvláštní lásku a péči má věnovat chudým, nemocným, potřebným, osamělým a cizincům; manželům a rodičům má pomáhat při plnění jejich povinností;
- podpora vlastního evangelizačního poslání laiků, jejich různé angažovanosti ve farnosti a v diecézi, prohlubování jejich vědomí spojení s místní i obecnou církví;
- spolupráce s biskupem a ostatními kněžími.

Jako zvláštní úkoly faráře jsou jmenovány:

- udílet slavnostní formou křest;
- přinášet eucharistii nemocným;
- biřmovat umírající;
- podávat viaticum a udělovat apoštolské požehnání umírajícím;
- asistovat sňatku a žehnat novomanželům;
- pohřbívat;
- v době velikonoční žehnat křestní vodu;
- vést procesí a slavnostně žehnat Nejsvětější svátostí mimo kostel;
- o nedělích a svátcích předsedat slavení eucharistie.

Kromě řečeného patří k úředním povinnostem faráře rezidenční povinnost, od níž však může diecézní biskup ze spravedlivé příčiny (např. povinnosti vůči řeholnímu společenství) částečně dispenzovat.

Farář má nárok na dovolenou. Ta však nesmí přesáhnout jeden měsíc nepřítomnosti ve farnosti. Do této doby se nezapočítávají minimálně pětidenní exercicie, jichž se farář musí jednou za rok zúčastnit.

Farář má dále povinnost o nedělích a zasvěcených svátcích sloužit mši svatou za farníky (aplikační povinnost). Je-li faráři svěřena duchovní péče ve více farnostech, splní tuto povinnost tím, že aplikuje jednu intenci za všechny sobě svěřené.

Farář je povinen vést farní knihy (knihu pokřtěných, oddaných a pohřbených), farní archiv a ostatní partikulárním právem předepsané knihy a kartotéky. Do knihy pokřtěných je povinen zapisovat biřmování, uzavření manželství, přijetí svěcení a řeholní sliby. Křestní matriky a jiné důležité listiny se mají uchovávat ve farním archivu.

Všechny listiny, které farář podepisuje jako statutární zástupce farnosti jakožto právnické osoby, musí být opatřeny razítkem farnosti.

Spolupracující orgány

Jestliže je to vhodné, může diecézní biskup po projednání s kněžskou radou nařídit, aby se v každé farnosti ustanovila pastorační rada. Předsedá jí farář; věřící v ní spolu s těmi, kterým je úřadem svěřena duchovní péče o farnost, napomáhají rozvoji pastorační činnosti. Pastorační rada má hlas pouze poradní a řídí se statuty schválenými diecézním biskupem.

V každé farnosti se má zřídit ekonomická rada, která se řídí obecným právem a předpisy diecézního biskupa a ve které věřící pomáhají faráři podle týchž předpisů ve správě majetku, avšak s tím, že správcem majetku a jednatelem farnosti v právních úkonech je jedině farář.

Administrátor farnosti

Je-li farnost neobsazena nebo je-li faráři bráněno ve výkonu pastorační služby, ustanoví diecézní biskup co nejdříve některého kněze jako administrátora farnosti.

Pokud diecézní biskup nestanoví jinak, má administrátor farnosti stejná práva a povinnosti jako farář. Přitom ale nesmí dělat nic, co by příštího faráře poškodilo.

Farní vikář

- Diecézní biskup může jmenovat faráři spolupracovníky, tj. jednoho nebo více farních vikářů. Ti pak svou službu konají pod autoritou faráře.
- Úřad farního vikáře uděluje svobodným uvážením diecézní biskup. Může jej udělit – po projednání s farářem a děkanem – jedině knězi. Farní vikáři mohou být svého úřadu diecézním biskupem ze spravedlivého důvodu kdykoliv zbaveni.
- Farní vikář může být ustanoven buď pro celou farnost nebo její územní (u personálních farností pro personální) část, nebo pro určité úkoly.

- Farní vikáři jsou povinni pomáhat faráři při plnění jeho pastoračních povinností. Nemají aplikační povinnost. O všech pastoračních aktivitách mají faráře informovat. Mají bydlet pokud možno na faře.
- Farní vikáři nejsou kompetentní k asistenci při uzavírání manželství, ta jim však může být delegována farářem po jeden konkrétní případ (ústně), nebo obecně (nutno písemně).

Děkani

- K podpoře účinnější duchovní správy se má několik sousedních farností spojit do děkanátů (někde nazývány vikariáty), jejichž vedení je svěřeno děkanům.
- Děkanáty tvoří tzv. střední pastorační rovinu a mají sloužit ke koordinaci činností, které přesahují rámec nebo možnosti nižších správních jednotek (farností).

Kromě zmocnění na základě partikulárního práva má děkan tyto, obecným právem stanovené, povinnosti a práva:

- má podporovat a koordinovat pastorační spolupráci v děkanátu;
- má dohlížet, aby duchovenstvo děkanátu vedlo život v souladu s jejich stavem a aby plnilo své pastorační povinnosti;
- má pečovat o to, aby se bohoslužby konaly náležitě, aby se dbalo na čistotu kostelů, aby duchovní správci řádně vedli matriky a řádně spravovali církevní majetek;
- má se starat o to, aby se duchovní dále vzdělávali (podle partikulárních norem);
- má se starat o to, aby duchovní jeho děkanátu nestrádali ani duchovně ani hmotně;
- má se starat o jejich obecně lidské potřeby (v nemoci atd.);
- má ve svém děkanátu vizitační povinnost (podle norem partikulárního práva).

Kaplan

Kaplan je kněz, kterému je natrvalo svěřena pastorační péče o určitou skupinu věřících. Pro tuto skupinu věřících je vybaven jurisdikcí faráře. Kaplani se ustanovují pro skupiny věřících, pro které je běžná (farní) duchovní správa málo efektivní. Vojenští kaplani se řídí speciální právní úpravou.

KŘEST

Rozlišujeme:

- **křest touhy** – touha „po obmytí“; křest touhy je vložen do každého člověka jako kód stát se lepším; kánon praví, že ke spáse je nutný alespoň takovýto křest;
- **křest krve** – dotýčný má tak silné přesvědčení o pravdě a dobru, že je staví vyš než hodnotu svého života;
- **křest vodou** – jedině tento křest lze považovat za skutečnou svátost, a proto má také jako jediný ze zmíněných právní důsledky; věcně se jedná o obmytí vodou ve jménu Nejsvětější Trojice, které:
 - působí přivtělení člověka ke Kristu;
 - vlévá milost posvěcující – zbavuje dědičného hříchu;
 - působí znovuzrození jako Boží dítě;
 - vtiskuje nezrušitelné znamení (z toho plyne neopakovatelnost);
 - zakládá členství v církvi;
 - je branou k ostatním svátostem (odtud plynou přísné podmínky jeho dokazatelnosti).

Příprava

Pro účely křtu rozlišuje právo křtěnce na osoby nedospělé (děti) a dospělé. Za osobu dospělou se v tomto případě považuje člověk, který dovršil sedmý rok života a je schopný užívat rozumu. Člověk starší sedmi let, ale neschopný užívání rozumu, se považuje za dítě.

U dospělých křtěnců se vyžaduje k dovolenosti křtu řádná příprava, tj. absolvování několikastupňového katechumenátu, řádné obeznámení se svátostmi, životem církve, lítost nad hříchy a projevení vůle křest přijmout.

U dítěte se vyžaduje, aby o křtu byli poučeni rodiče (resp. zákonní zástupci) a aby byli upozorněni na povinnosti, které na sebe žádostí o křest dítěte berou.

Křestní (nebo osobní) **jméno** je identifikačním označením konkrétního jedince (od 18. století je v civilním právu zavedeno také příjmení, které se vyvinulo z různých přezdívek). Křestní jméno dítěte vybírají rodiče, subsidiárně kmotři, kněz jim v tom může a má být nápomocen: křestní jméno má být slučitelné s křesťanstvím a nesmí urážet křesťanské citění.

Doba a místo

Křest má být udílen nejlépe při velikonoční vigílii. Jinak v neděli ve mši svaté, případně i mimo ni. V případě nutnosti v sobotu večer nebo v jakýkoli jiný den.

Vlastním místem pro udílení křtu je farní kostel (dospělého křtěnce nebo rodičů dítěte), příp. jiný kostel nebo kaple.

Každý farní kostel musí mít **křtitelnici**. Ordinář může dovolit, aby křtitelnice byla i v jiných kostelech, kaplích nebo v jiných důstojných prostorách farnosti.

Udělovatel křtu

Řádným udělovatelem křtu je biskup, kněz a jáhen. I zde je však třeba zachovávat princip teritoriality. Každý křtí dovoleně pouze na svém teritoriu. Mimo své teritorium potřebuje k dovolenému udělení dovolení místního duchovního správce.

Udělovatel křtu osoby starší 14 let je diecézní biskup (je třeba mu křest oznámit, aby ho případně sám udělil). Pouze z jeho pověření může být takovýto člověk pokřtěn jiným řádným (příp. mimořádným) udělovatel

Mimořádným udělovatelem může být jakýkoli člověk (i nekřesťan), pokud zachová látku a formu a má intenci konat to, co koná církev (konají křesťané).

Křtěnci

Pouze **dosud nepokřtěný člověk** je schopen přijmout svátost křtu. Podmínky platnosti a dovolenosti se stanovují podle následujících okolností:

- jedná-li se o dospělého (tj. od 7 roků), či dítě;
- uděluje-li se křest v nebezpečí smrti.

1. Dospělý mimo nebezpečí smrti

V takovém případě se vyžaduje:

- úmysl přijmout křest;
- dostatečné poučení o pravdách víry a křesťanských povinnostech;
- osvědčení se v křesťanském životě během katechumenátu;
- vybídnutí ke vzbuzení lítosti nad hříchy.

Vyžaduje se tedy **katechumenát**, tj. postupná příprava. Podrobnosti stanovuje iniciační řád, který vydává biskupská konference (základy jsou stanoveny Apoštolským stolcem), u křtěnců mladších 14 let se vyžaduje poučení rodičů a kmotrů. Za toto poučení ručí duchovní správce.

2. Dospělý v nebezpečí smrti

V této situaci se vyžaduje:

- znalost alespoň některých pravd víry;
- jakékoli projevení úmyslu přijmout křest;
- příslib, že bude žít jako křesťan (pokud přežije).

Pokud nebrání vážný důvod, udělí se po křtu i biřmování; je-li dále přítomen na mši, přijímá rovněž eucharistii.

3. Dítě (mladší 7 let) mimo nebezpečí smrti

Doporučuje se brzký křest. Existuje povinnost rodičů dát dítě pokřtít během prvních týdnů života. Podle možností by ještě před narozením dítěte měli požádat o přípravu. Jestliže se potom dítě dostane do nebezpečí smrti, je třeba udělit křest bez průtahů.

Vyžaduje se souhlas obou nebo alespoň jednoho z rodičů. Musí zde být opodstatněná naděje, že dítě bude vychováno v katolické víře. Jestliže tato naděje chybí, křest se odloží.

4. Dítě (mladší 7 let) v nebezpečí smrti

V nebezpečí smrti smí být pokřtěno každé dítě, i proti vůli rodičů, a to co nejrychleji.

Podmíněný křest

Je-li pochybnost o křtu nebo o jeho platnosti, je povinnost pochybnost odstranit vážným zjišťováním. Zůstane-li i nadále pochybnost, křtí se pod podmínkou. Užije se formule s vyslovením podmínky (toto vyslovení však není nutné): „N, nejsi-li pokřtěn/a, já tě křtím...“

Plody a embrya z potratů (i samovolných) se mají křtít jen tehdy, pokud ještě žijí.

Kmotři

Každý křtěnec má mít alespoň jednoho kmotra.

Požadavky na kmotra:

- nemusí být stejného pohlaví jako křtěnec;
- není nutný k platnosti křtu;
- stačí jeden;
- jsou-li dva, pak musí být polarita pohlaví kmotrů.

Podmínky pro to, aby někdo mohl být kmotrem:

- musí být ustanoven křtěncem, jeho rodiči, jeho zákonným zástupcem, duchovním správcem nebo udělovatelům;
- musí mít úmysl být kmotrem;
- musí mít věk alespoň 16 let (biskup nebo duchovní správce může udělit výjimku);
- musí být katolík, biřmovaný, který již přijal eucharistii;
- musí vést život z víry;
- nesmí být stížen kanonickým trestem (veřejně deklarovaným);
- nesmí být rodičem křtěnce.

Z kmotrovství nevyplývá právo na převzetí výchovy dítěte po úmrtí jeho rodičů.

Nekatolík nebo nepokřtěný může být pouze svědkem křtu, tj. pouze má-li křtěnec zároveň katolického kmotra.

SVÁTOST BIŘMOVÁNÍ

Udělovatel biřmování

Řádným udělovatelem je **biskup**.

Mimořádným udělovatelem může být **kněz**, který obdržel pověření biřmovat:

- **samým právem:**
 - osoby postavené právně na roveň diecéznímu biskupovi, podle výkladu i administrátor diecéze, územní opat, v misijním území apoštolský administrátor; všichni pouze na svých územích;
 - duchovní správce pro biřmování určité osoby – dostane-li od diecézního biskupa povolení dospělou osobu pokřtít nebo přijmout do plného společenství církve, může ji i biřmovat (pokud si to biskup přímo nevyhradí);
 - farář nebo kterýkoli kněz nebiřmovaným osobám v nebezpečí smrti.
- **zvláštním udělením** od příslušného představeného – diecézní biskup uděluje biřmování buď sám, nebo k tomu může pověřit určité kněze; takto pověřený může být buď obecně, nebo jako spoluudělovatel.

Biřmovanci

Pro příjemce svátosti biřmování platí následující podmínky:

- **k platnosti** – způsobilý je každý pokřtěný a dosud nebiřmovaný;
- **k dovolenosti** – dotýčný musí:
 - žít v plném společenství s církví;
 - mít užívání rozumu;
 - být vhodně poučen;
 - absolvovat řádnou přípravu;
 - mít schopnost obnovit křestní slib.

Věřící jsou povinni tuto svátost přijmout včas. Pro duchovní správce platí povinnost dbát o to, aby způsobilí věřící mohli svátost přijmout a ve vhodnou dobu ji přijali.

Svátost biřmování se má udělit ve věku, kdy biřmovanec dosáhl vlastního rozhodování (7 let, nestanovila-li biskupská konference jinak: u nás 14 let), pokud se nejedná o nebezpečí smrti. Věřící přijímají dovoleně biřmování na svém území a od svého biskupa; mimo své území od někoho jiného pouze s předpokládaným souhlasem vlastního ordináře.

Kmotři

Každý biřmovanec má mít jednoho kmotra, který mu má pomáhat k tomu, aby byl dobrým svědkem Ježíše Krista a žil plně křesťansky. Proto je smysluplné, aby biřmovací kmotr byl identický s kmotrem křestním (výjimky jsou možné). K dovolenému převzetí kmotrovské zodpovědnosti platí stejné podmínky jako pro kmotra křestního.

EUCHARISTIE

Celebrant

Mši svatou může sloužit:

- platně: pouze platně vysvěcený kněz;
- dovoleně: ten, komu v tom právo nebrání.

Kněz může sloužit mši svatou na úmysl za živé i zemřelé. Kněží by měli sloužit často, i denně; i bez účasti věřících, ale to jen z velmi vážných důvodů. Mají se připravovat modlitbou a konat díkůčinění.

Když nemá kněz pastorační povinnosti, ať alespoň koncelebruje, ale může celebrovat i sám. Povinnost koncelebrace je pouze pro svěcence při kněžském nebo biskupském svěcení. Není dovoleno, aby se kvůli pastoračně ne nezbytně nutné (nebo jen doporučené) koncelebraci binovalo nebo trinovalo. V případech, kdy je koncelebrace doporučena (Zelený čtvrtek, děkanátní schůze) je povolena binace, ale jen pro dobro věřících, nikoli mše bez účasti lidu. Koncelebrace s nekatolíky není povolena.

Není možné, aby v jednom prostoru probíhalo paralelně sloužení více mší.

Neznámého kněze lze ke koncelebraci připustit pouze tehdy, předloží-li celebret (ne starší než 1 rok) nebo je-li oprávněný důvod předpokládat, že tomuto knězi v koncelebraci nebrání žádná zákonná překážka.

Celebret (doporučující list) vystavuje knězi jeho vlastní ordinář; toto potvrzení obsahuje informace o totožnosti, stupni svěcení, beztrestnosti a rozsahu jurisdikce. Jeho platnost by neměla přesahovat jeden rok.

Řádně celebruje nebo koncelebruje kněz pouze jednou denně (během 24 hodin).

Podmínky pro **binaci**:

- ve všední den je právem povoleno sloužení druhé mše pro dobro věřících po právem předepsané nebo doporučované koncelebraci;
- může být povolena ordinářem pro nedostatek kněží a z pastorační nutnosti.

Podmínky pro **trinaci**:

- povolena právem 2. 11. a 25. 12.;
- může být povolena ordinářem pro neděle a zasvěcené svátky při vážném nedostatku kněží a z vážné pastorační nutnosti.

Podmínky pro **kvadrinaci**:

- může být povolena pouze výjimečně při velmi vážném nedostatku kněží a z velmi vážné pastorační nutnosti; k tomu musí být povolení Apoštolského stolce na žádost diecézního biskupa (u nás ještě povolena je).

Během slavení eucharistie není jáhňům ani laikům dovoleno pronášet předsednické modlitby, zvláště kánon, ani konat jiné specificky kněžské úkony.

Udělovatel svatého přijímání

- řádný: biskup, kněz a jáhen;
- mimořádný: formálně ustanovený akolyta (kán. 230, § 1), nebo jiný na dobu určitou či ad hoc ustanovený laik (kán. 230, § 3, a předpisy biskupské konference).

Přijímání eucharistie

K přijímání smí a musí být připuštěn každý pokřtěný věřící, nebrání-li mu v tom právo. Odmítnuto musí být tomu, kdo byl stížen církevním trestem, a osobám žijícím trvale a tvrdošijně v těžkém hříchu.

Kdo si je vědom spáchání těžkého hříchu, nesmí bez předchozího přijetí svátosti smíření přistoupit ke svatému přijímání. Takový člověk může celebrovat a přistoupit ke svatému přijímání bez předchozího přijetí svátosti smíření jen z velmi vážných důvodů a při nemožnosti svátost smíření přijmout, ale pouze po předchozím vzbuzení dokonalé lítosti zahrnující předsevzetí tuto svátost při nejbližší příležitosti přijmout.

Děti

Před prvním svatým přijímáním musí projít děti dostatečnou přípravou, aby přiměřeně svému věku dokázaly chápat tajemství Krista a byly schopny Krista s vírou a úctou přijímat.

Rodiče a duchovní správci mají povinnost, aby děti, které dosáhly dostatečného užívání rozumu (asi 7 let), co nejdříve (po řádné přípravě) k prvnímu svatému přijímání přistoupily.

Duchovní správce má dbát na to, aby ke svatému přijímání nepřistupovaly děti, které nedosáhly dostatečného užívání rozumu, nebo takové, které ho sice dosáhly, ale neprošly dostatečnou přípravou.

Z rozhodnutí Kongregace pro bohoslužbu z 25. 5. 1977 mají děti přistoupit k prvnímu svatému přijímání po vykonané svátosti smíření.

Přístupování ke sv. přijímání

Od prvního přijetí eucharistie je věřící povinen přijmout eucharistii alespoň jednou za rok (myšleno kalendářně), a to pokud možno v době velikonoční nebo v době přípravy na Velikonoce (od Popeleční středy do Slavnosti Soslání Ducha Svatého).

Věřící smí během jednoho dne přijímat eucharistii nejvýše dvakrát, podruhé však jen ve mši svaté, již se (jako celku) účastní. Poprvé může i mimo mši (velmi se doporučuje přijímat pouze ve mši, mimo ni jen z velmi vážných důvodů a s alespoň krátkou bohoslužbou slova).

Viatikum

Každý, kdo se z jakéhokoli důvodu nachází v nebezpečí smrti, má přijmout zvláštní svaté přijímání jako viatikum (přijímání umírajících). Viatikum je možno podat i mimo mši, a to i v případě, že člověk, který je nyní v nebezpečí smrti, již jednou nebo dvakrát v týž den přijímal. Při trvajícím nebezpečí smrti je možno podávat eucharistii

jako viatikum opakovaně, ale v různé dny. Duchovní se má pečlivě starat o to, aby osoby v nebezpečí smrti viatikum přijaly včas, tj. za plného vědomí.

Eucharistický půst

Jedná se o ryze církevní předpis, který má své historické kořeny v tradici církve. Eucharistický půst je výrazem úcty k eucharistii a prostředkem přípravy na sv. přijímání.

Dnes je vymezen 60 minutami a zahrnuje pokrmy a poživatiny a všechny alkoholické i nealkoholické nápoje. Výjimku nerušící eucharistický půst tvoří čistá voda a všechno, co má povahu skutečného léku (medikamenty, u diabetiků také kousek chleba či cukru). Od striktního zachovávání eucharistického postu jsou dispenzovány osoby staré, nemocné, všichni, kdo o takovéto osoby pečují, a kněží, kteří binují či trinují, před druhou nebo třetí celebrací.

Látka

Eucharistii je možno slavit pouze s chlebem a vínem, do kterého je přimíseno trochu vody. Musí se přitom jednat o pšeničný chléb, pečlivě připravený podle liturgických předpisů (v latinském obřadu nekvašený); nesmí být ani starý, ani zkažený. Víno musí být z vinné révy, přírodní a nezkažené.

Kněz nesmí celebrat s pochybnou materií. Ani v případě krajní nouze nesmí konsekrovat pouze jednu způsobu, ani obě způsoby mimo rámec samotné mše svaté.

Přijímání pod jednou či obojí způsobou

Běžně přijímá celebrant pod obojí způsobou, ostatní pod způsobou chleba. Kde s tím liturgické předpisy počítají, mohou přijímat i necelebrující pod obojí způsobou, např.:

- při křtu dospělého, při sňatku, při biřmování, při benedikci abatyše, při zasvěcení panen, při skládání slibů – ti, kterých se to týká, jejich rodiče a blízcí příbuzní;
- pokřtění v nekatolické církvi při přijetí do plného společenství církve;
- každý misijní spolupracovník, když dostal pověření;
- při veřejném udělení kanonické mise;
- při viatiku – i všichni přítomní, když se při tom slouží mše sv.;
- jáhni, akolyté a ministranti při mši, vykonávají-li svou službu;
- při koncebrované mši všichni přísluhující a bohoslovci;
- členové řeholních společností;
- kněží při velkém shromáždění, když nemají možnost koncebrovat;
- exercitanti při exerciciích;
- všichni účastníci schůze pastoračního shromáždění při společné mši;
- při výročí manželé, abatyše, panny, profesové;
- při křtu dítěte kmotři a všichni, kdo mají na obřadu křtu účast;
- rodiče, rodinní příslušníci a výjimeční dobrodinci, kteří se účastní mše novokněže;
- členové společenství při konventní nebo komunitní mši.

Pod jednou způsobou vína lze podávat pouze v závažných případech.

Jazyk a oděv

Slavení eucharistie v latinském obřadu má probíhat buď v latině (kdekoli, a všichni věřící by měli znát příslušné texty), nebo v národním jazyce, pokud se jedná o text schválený Apoštolským stolcem.

Celebující kněží a jáhni mají při celebraci oblékat liturgický oděv předepsaný obecnými liturgickými předpisy nebo předpisy biskupské konference schválenými Apoštolským stolcem (jde o bohoslužbu celé církve).

Doba

Nepraví-li liturgické předpisy jinak (např. že na Velký pátek nesmí být mše sloužena), může být eucharistie slavena v kterýkoli den a v kteroukoli dobu.

Místo

Mše má být sloužena na posvátném místě (v kostele nebo kapli) a na požehnaném či zasvěceném oltáři.

Mimo posvátné místo stačí vhodný stůl opatřený plátnem a korporálem.

Mše pod širým nebem, ve stanech apod. se řídí podle příslušných předpisů biskupské konference. Na jiných než posvátných místech (byty, sály atd.) lze sloužit pouze s dovolením ordináře. Vždy je však třeba dbát na to, aby to bylo místo důstojné.

V kostelích či modlitebnách jiných církví a církevních společenství lze eucharistii slavít pouze v mimořádných případech s výslovným svolením ordináře a je-li vyloučeno pohoršení.

Uchovávání

Místo předepsané:

- katedrála;
- farní kostel;
- každý kostel či kaple příslušející řeholnímu domu některé řeholní společnosti nebo společnosti apoštolského života.

Místo možné:

- soukromá kaple biskupa;
- jiné kostely a kaple (včetně soukromých) – jen s povolením ordináře.

Svatostánek

Eucharistie je uchovávána v jediném, umělecky ztvárněném, nerozbitném, neprůhledném, uzamykatelném a nepřenosném svatostánku kostela či kaple.

Ten, kdo je pověřen správou kostela, je pověřen i pečlivou správou klíče od svatostánku.

Jako znamení Kristovy přítomnosti má v blízkosti svatostánku hořet **věčné světlo**. Měl by to být živý plamen, nebo alespoň žárovka živý plamen imitující.

Uvnitř svatostánku je eucharistie uchovávána v ciboriu, ve kterém má být neustále dostatečné množství proměněných hostií (podle potřeb věřících). Eucharistii je třeba průběžně obnovovat.

Z vážných důvodů je možno ze stálých svatostánků eucharistii odnášet (zvláště na noc, hrozí-li zneuctění) na jiné, bezpečné místo.

Eucharistická úcta

Tam, kde je stále uchovávána eucharistie, se může konat také **výstav** eucharistie v ciboriu nebo monstranci. Výstav je možno konat jen tehdy, je-li zajištěn dostatečný počet adorujících po celou dobu výstavu. Průběh se řídí liturgickými předpisy. Výstav není možno konat současně se mší svatou v témže prostoru.

V kostelích a kaplích, ve kterých je dovoleno uchovávat eucharistii, se má každoročně konat slavnostní, dlouhodobější výstav.

Vystavovat a ukládat eucharistii a žehnat Nejsvětější svátostí je věc kněze nebo jáhna. Pouze v případě potřeby a z pověření duchovního správce může eucharistii vystavit a uložit akolyta, jiný mimořádný udělovatel sv. přijímání nebo jiný k tomu pověřený laik. Tito však nesmějí žehnat.

Mešní stipendium

Mešní stipendia vznikla v Karolínské době na západě jako způsob zajištění existence kněží. Jiné vysvětlení je, že je to účast věřícího na oběti kněze a celé církve.

Každý celebující kněz má právo přijmout od věřících mešní stipendium (finanční dar), aby určil užitky mše na jejich určitý úmysl (intenci). Svým stipendiem přispívají věřící na podporu církve, její činnosti (charita, školy), bohoslužeb (doprava kněze) a podporu kněží (tam, kde je to nutné). Stipendium tedy není dar knězi, ale církvi.

Z toho vyplývá, že kněz má právo intence a stipendia přijímat. Měl by však sloužit, i když stipendium nemá, a přijmout intenci, i když na ni neobdrží stipendium. V každém případě je nutno zabránit dojmu, že se jedná o nějaký obchod se svátostmi.

Celebruje-li kněz v jeden den dvakrát mši s účastí lidu, smí přijmout dvě stipendia, ponechat si však smí jen jedno; druhé musí použít v souladu s předpisy diecézního biskupa (výjimku zde tvoří Slavnost Narození Páně). Nesmí však přijmout stipendium v případě, slouží-li druhou mši jako koncelebrant. Jinak platí zásada: na jeden den jedno stipendium.

Musí být odslouženo tolik mší svatých na tolik úmyslů, kolik bylo přijato – byť nepatrných – stipendií.

Je věcí provinčního sněmu nebo biskupské konference, aby dekretem stanovily výši stipendia na jeden mešní úmysl.

SVÁTOST SMÍŘENÍ

Individuální zpověď

Jedinou řádnou formou, kterou může těžký hříšník dosáhnout smíření s Bohem a církví, je individuální úplné vyznání a individuální rozhřešení. Od této formy omlouvá pouze velmi vážná fyzická nebo morální nemožnost.

Generální absoluce

Generální (hromadná) absoluce bez předchozího individuálního vyznání hříchů může být udělena pouze za těchto okolností:

- hrozí-li nebezpečí smrti a na individuální vyznání není čas;
- v případě krajní nouze, což znamená, že by velké množství kajícníků kvůli nedostatku zpovědníků nemohlo přistoupit (časová tíseň) ke svátosti smíření, čímž by byli nuceni na dlouhou dobu postrádat pomoc milostí plynoucích ze svátosti smíření a eucharistie; taková nouze však nenastává v případě, je-li nedostatek zpovědníků pouze okamžitý a kajícníci by bez větší námahy mohli dosáhnout zpovědníka jinde (např. velká pout'); posouzení vzniku takové nouze přísluší diecéznímu biskupovi, který může určit případ nutnosti za použití kritérií, na nichž se shodli členové biskupské konference; v žádném případě nepřísluší toto posouzení knězi (u nás platí usnesení ordinářů České republiky, že takováto nouzová situace nemůže nastat – generální absoluce u nás tedy není možná).

Místo slavení svátosti smíření

Vlastním místem udílení svátosti smíření je kostel nebo kaple; ze spravedlivé příčiny však může být udělena i na jiném místě.

Zpovědnice má být umístěna v kostele na dobře přístupném místě, avšak tak, aby lidé, kteří si přejí mít více anonymity, měli co nejmenší psychologické bariéry ke svátosti smíření přistoupit. Ve zpovědnici má být mezi kajícníkem a zpovědníkem pevná mřížka (kajícník má právo na anonymitu). Nicméně má být vyhověno také těm, kteří si přejí přijímat tuto svátost formou zpovědního rozhovoru.

Je třeba zdůraznit nutnost fyzické přítomnosti udělovatele i přijímajícího na stejném místě. Proto existuje zákaz udílení této svátosti telefonem nebo prostřednictvím dopisu či internetu. Důvodem pro tento negativní postoj Kongregace pro bohoslužbu je mimo jiné velké nebezpečí prozrazení zpovědního tajemství.

Udělovatel svátosti smíření

Udělovatel svátosti smíření je jedině platně svěcený kněz, který má potřebnou jurisdikci.

Zpovědní jurisdikce

Svátost smíření se od ostatních svátostí odlišuje především tím, že pro její platné udělení běžně nestačí pouze moc ze svěcení, jinak bezpodmínečně nutná, nýbrž že její udělovatel potřebuje ještě pověření k jejímu udělení.

Kdo nabyt zpovědní jurisdikce, může tuto pravomoc vykonávat kdekoli, pokud mu to místní ordinář na svém území nezakáže. Tento zákaz pak musí být respektován.

Kajčnka v nebezpečí smrti zpovídá a rozhřešuje od všech hříchů i trestů platně a dovoleně každý kněz.

Zpovědní tajemství

Zpovědní tajemství je **absolutně neporušitelné**. Jeho závaznost trvá i v případě, kdy absoluce nebyla udělena, ale jednalo se o zpověď jako takovou (nikoli o simulaci svátosti). Zpovědní tajemství trvá i po smrti kajčnka.

Zpovědník nesmí ani slovy, ani jiným způsobem – a to z jakéhokoli důvodu – na kajčnka nic vyradit.

Neporušitelností zpovědního tajemství jsou vázáni také všichni, kdo by se jakýmkoli způsobem obsah zpovědi dozvěděli (včetně případného tlumočnka).

Kajčník

K účinnému přijetí svátosti smíření patří kajčníkova dispozice, tj. odvrát od hřichu, lítost nad spáchanými hřichy, předsevzetí se jich vystříhat a příklon k Bohu.

Povinnost přijetí svátosti smíření

Křesťan je povinen vyznat v individuální zpovědi všechny po křtu spáchané a dosud mocí klíčů církve přímo neodpuštěné těžké hřichy, a to podle počtu, druhu a okolností, kterých si je po důkladném zpytování svědomí vědom. Doporučováno je také vyznávat se z hříchů lehkých.

Po dosažení schopnosti dostatečného užívání rozumu je každý katolický křesťan povinen vyznat své těžké hřichy alespoň jednou za rok (12 měsíců), nejlépe v okruhu velikonoční doby (doba postní až Velikonoce).

Svoboda výběru zpovědníka

Ve výběru zpovědníka má katolický křesťan absolutní svobodu; může si dokonce zvolit i katolického kněze jiného obřadu, samozřejmě za předpokladu, že má jurisdikci.

SVÁTOST POMAZÁNÍ NEMOCNÝCH

Udělovatel pomazání nemocných

Udílení svátosti nemocných je vyhrazeno **výlučně kněžím**; farář, administrátor farnosti i farní vikář mají povinnost postarat se, aby jejich farníci přijali tuto svátost včas.

Osoby, kterým se uděluje pomazání nemocných

Platně může svátost nemocných přijmout ten, kdo se po nabytí užívání rozumu ocitl z důvodu nemoci nebo stáří v nebezpečí (ohrožení) života (i vzdáleně). Pomazání nemocných může být opakováno v případě, že se po předchozím zlepšení zdravotního stavu situace opět zhorší, nebo když stejná nemoc pokročí tak, že vyvolá nové ohrožení života pacienta. V případě pochybností o potřebné dispozici se má svátost udělit.

Je třeba odmítnout udělení svátosti, setrvává-li dotyčný zatvrzele v těžkém hříchu.

SVÁTOST SVĚCENÍ

Tato svátost má tři stupně:

- jáhenský;
- kněžský;
- biskupský.

U všech tří stupňů této svátosti spočívá viditelné znamení ve vkládání rukou a v příslušné konsekrační modlitbě.

Udělovatelem svátosti svěcení ve všech třech stupních je **výhradně platně konsekrovaný biskup**.

Schopnost přijmout svátost svěcení platně má pouze pokřtěný muž. Nepokřtění ani ženy tuto svátost nemohou platně přijmout.

Osobní kvality kandidátů

U kandidátů svěcení musí být splněny následující náležitosti:

- svobodné rozhodnutí – prohlášeno písemně (nucení ke svěcení i nespravedlivé bránění v něm je protizákonné);
- náležitá příprava, postačující poučení o svěcení a povinnostech ze svěcení vyplývajících;
- kvalita života z víry – posoudí biskup;
- mravní bezúhonnost, dobrá pověst, osvědčená ctnost;
- upřímná pohnutka k přijetí této svátosti;
- ostatní lidské (fyzické i psychické) vlastnosti, adekvátní zdraví;
- základní křesťanské postoje – následování Krista;
- upevněná zbožnost;
- rozhodnutí pro spojení s církevním společenstvím;
- schopnosti pro pastorační službu – misijní horlivost při zachování svobody;
- způsobilost pro spolupráci – otevřenost a uznání k druhého;
- zákonem předepsaný věk:
 - pro jáhenství směřující ke kněžství – 23 let;
 - pro jáhenství trvalé:
 - u neženatého – 25 let;
 - u ženatého – 35 let (a souhlas manželky);
 - pro kněžství – 25 let (a dosažená osobní zralost);
 - pro biskupské svěcení – 35 let;
- uzavřené předepsané teologické vzdělání.

Kandidáti musí splnit následující předpoklady:

- předchozí přijetí svátosti biřmování;
- přijetí mezi kandidáty jáhenství a kněžství liturgickým obřadem po předchozí písemné žádosti kandidáta na základě posouzení a přijetí ze strany ordináře (řeholníci nemají povinné);
- před jáhenstvím formální (tj. církví předepsaným obřadem) přijetí služby lektora a akolyty a výkon této služby (mezi udělením akolytátu a jáhenským svěcením musí uběhnout minimálně šest měsíců);
- písemné prohlášení, že hodlá přijmout svěcení svobodně a dobrovolně a chce trvale přijmout službu v církvi (souhlas s pojetím služby, jak to chápe katolická církev);
- přijetí trvalých závazků plynoucích ze svěcení (např. povinnost Denní modlitby církve – srv. kán. 1174, § 1);
- před jáhenstvím neženatého trvalého jáhna a jáhna směřujícího ke kněžství veřejné (před Bohem a církví) přijetí závazku trvalého celibátu pro Boží království (řeholníci – složení doživotních slibů); předpokládá se pochopení smyslu celibátu pro Boží království;
- před svěcením vykonat nejméně pětidenní exercicie (světitel musí mít doklad o jejich vykonání).

SVÁTOST MANŽELSTVÍ

Druhy manželství

- **křesťanské** – oba jsou pokřtění;
- **polokřesťanské** – pouze jeden je pokřtěný;
- **nekřesťanské** – mezi nepokřtěnými (po konverzi jednoho z nich je možnost rozloučení na základě privilegia paulina).

S ohledem na právní předpisy, jež řídí uzavírání manželství, rozlišujeme manželství:

- **církevní** – uzavřené **kanonickou formou**, tj. před oddávajícím a dvěma svědky;
- **civilní** – uzavřené před občanskou autoritou.

Zneplatňující překážky jednotlivě

1. Překážka věku **nedispensovatelná**

K platnému uzavření manželství musí muž dovršit 16 a žena 14 let věku (den po narozeninách).

2. Překážka sexuální impotence **nedispensovatelná**

Musí se jednat o impotenci trvalou, tzn. že sama nepomine a není vyléčitelná.

Pozor – **sterilita** není překážkou uzavření platného manželství.

3. Překážka manželského svazku **nedispensovatelná**

Uzavření nového platného manželství brání dřívější církevně platné manželství.

4. Překážka rozdílnosti kultu **odstranitelná dispensí**

Neplatné je manželství mezi stranou katolickou a stranou nepokřtěnou. Překážka je odstranitelná dispensí, k dispensi je oprávněn místní ordinář.

Poznámka: Civilní sňatek mezi dvěma nepokřtěnými je i církevně platný.

5. Překážka svátosti svěcení

Tato překážka vychází z novozákonního pojetí celibátu a týká se svátosti svěcení jáhenského, kněžského a biskupského.

Překážku lze odstranit:

- prohlášením přijetí svátosti svěcení za neplatné;
- dispensí od povinnosti celibátu.

Současná dispenzační praxe:

- biskup – nedispensuje se nikdy;
- kněz – dispens může dát pouze Apoštolský stolec;
- jáhen – dispensuje Apoštolský stolec.

6. Překážka slibu čistoty

Jedná se o veřejný trvalý slib čistoty v řeholní společnosti. Nepatří sem dočasný slib čistoty ani trvalý slib čistoty složený mimo řeholní institut.

Překážku lze odstranit:

- prohlášením neplatnosti slibu;
- dispencí od slibu:
 - v řeholní společnosti papežského práva uděluje Apoštolský stolec;
 - v řeholní společnosti diecézního práva uděluje ordinář.

7. Překážka únosu

Manželství je neplatné, je-li žena mužem unesena nebo držena v zajetí za účelem uzavření manželství (dnes ještě aktuální v Africe). Jde o omezení svobody ženy. O únosu muže není řeč, nebyla by to překážka.

Překážka zaniká:

- pokud žena sama od sebe, vzdána od muže, na bezpečném místě svobodně s manželstvím souhlasí;
- dispencí ordináře, není-li omezena svoboda ženy a není vada souhlasu.

8. Překážka zločinu odstranitelná dispenci

Kdo v úmyslu uzavřít manželství způsobí smrt svému manželovi nebo manželovi partnera, uzavírá manželství neplatně. Dispenz je vyhrazena Apoštolskému stolci.

9. Překážka pokrevního příbuzenství

Jedná se historicky o jednu z nejstarších překážek. Cílem je zabránit genetickému přenosu zátěží (podle genetiků je ideální až 10. – 12. stupeň). Dříve byl zastáván názor, že existuje přirozený odpor v sexuálních vztazích nejbližších příbuzných. Dnes se má za to, že odpor není dán přirozeností, ale výchovou a konvencí.

Neplatné je manželství uzavřené mezi pokrevně příbuznými:

- **v přímé linii ve všech stupních** – překážková hranice je nekonečno – překážka je **nedispenzovatelná**;
- **v boční linii do 4. stupně včetně** – ve 2. stupni (bratr – sestra) **není dispenzovatelná** (ani v případě pochybnosti), ve 3. stupni (strýc – neteř, teta – synovec) a ve 4. stupni (bratranec – sestřenice) je **dispenzovatelná**.

10. Překážka „švagrovství“ odstranitelná dispenci

Tato překážka se ve stávající podobě netýká švagrovství v jeho běžném chápání. Švagrovství je vztah mezi manželem (manželkou) na straně jedné a pokrevními příbuznými druhého partnera na straně druhé.

Překážka se týká pouze přímé linie v kterémkoliv stupni. Prakticky tato překážka znamená, že muž po smrti manželky si nesmí vzít její matku, babičku atd., ani dceru, kterou s ní nezplodil, a další ženy z této linie.

11. Překážka veřejné počestnosti odstranitelná dispensí

Týká se před církví neplatného manželství nebo konkubinátu; konkubinátem rozumíme na delší dobu dohodnuté mimomanželské sexuální spolužití mezi mužem a ženou.

Překážka uzavření manželství tedy vzniká mezi mužem a dcerou nebo matkou ženy, se kterou žil v neplatném manželství nebo veřejném konkubinátu, a mezi ženou a otcem nebo synem muže, se kterým žila v neplatném manželství nebo veřejném konkubinátu. Od překážky může dispensovat ordinář.

12. Překážka osvojení

Tato překážka zákonného příbuzenství se ustavuje adoptí (pěstounství nestačí). Je mezi osvojitelem a osvojeným vztah jako mezi rodičem a dítětem.

Její **odstranění je možné** buď zrušením osvojení nebo dispensí ordináře.

Manželský souhlas

Manželský souhlas je podstatným prvkem vzniku manželského svazku. Jedná se o kombinovaný úkon vůle, kterým si muž a žena vzájemně předávají a od druhého přebírají po celý život trvající a vylučné právo na manželské společenství (srv. kán. 1057, § 2; dříve se zde jednalo o právo na tělo ve smyslu zrození potomstva).

Vyžaduje se, aby souhlas měl následující náležitosti:

- jedná se o projev poznané vůle;
- jde o kvalifikované rozhodování;
- projev vůle je svobodný;
- souhlas je zaměřen na manželské společenství.

Manželský souhlas nelze v žádném případě dispensovat.

Forma uzavření manželství

Formou rozumíme soubor náležitostí, které právní řád vyžaduje k platnému uzavření sňatku. Vynechání některé z podstatných náležitostí formy má za následek neplatnost manželství.

Zpočátku nebyla v církvi forma stanovena. IV. lyonský sněm r. 1215 zavedl ohlášku před sňatkem, cílem bylo čelit sňatkovým podvodům. Forma však nadále nebyla povinná, existovaly různé obřady. Tridentský koncil chtěl zavést do věci manželství pořádek. Roku 1560 dal francouzský král koncilu návrh, aby byla stanovena forma uzavření manželství před knězem a třemi svědky. Koncil reagoval roku 1563 vydáním dekretu Tametsi, kterým sanoval dříve uzavřené sňatky (klandestinní – tajné, uzavřené bez ohlášky) a stanovil formu pro nově uzavírané sňatky: před ordinářem, resp. farářem a dvěma svědky. V některých oblastech nebylo vyhlášení dekretu povoleno, a vzhledem k tomu, že na této promulgaci dekretu záležela jeho platnost, vznikla složitá situace, která trvala až do vyhlášení CIC 1917, jenž stanovil pro katolíky povinnou formu uzavření sňatku před příslušným duchovním a dvěma (nebo více) svědky. Pius X. ještě předtím dekretem **Ne temere** zavedl (roku 1907) povinnost hlásit uzavření manželství do místa křtu a zápis do křestní matriky.

Osoby oprávněné oddávat

Platně mohou oddávat:

- papež;
- místní ordinář;
- duchovní správce kteréhokoliv z katolických snoubenců – jedná se o faráře, administrátora;
- delegovaný duchovní;
- zmocněný laik (i žena) – za podmínek stanovených kán. 1112.

Farář (administrátor) ve své farnosti oddává platně své farní příslušníky. Cizí farníky oddává na svém území platně, k dovození však potřebuje licenci duchovního správce jednoho z nich.

Farář (administrátor) mimo své území potřebuje delegaci duchovního správce místa sňatku pod sankcí neplatnosti, a to jak pro oddání svých farníků, tak farníků z místa sňatku. Jsou-li snoubenci úplně z jiné farnosti, potřebuje kromě delegace od duchovního správce místa oddavek ještě licenci od duchovního správce jednoho ze snoubenců.

Kněz, který není duchovním správcem žádného ze snoubenců a nemá žádnou farnost, potřebuje delegaci od duchovního, který je oprávněn asistovat sňatku. Jinak je uzavření sňatku neplatné.

Delegace může být:

- **obecná** – pro více případů;
- **speciální** – pro určitý případ (pro daný sňatek).

Účinky manželství

Manželstvím vzniká **vylučné (1 + 1) a trvalé** (až do smrti) společenství. Oba manželé se navzájem skrze tuto svátost posvěcují. Oba manželé jsou si rovni a mají povinnost se starat o výchovu dětí.

Odloučení manželů

Následující předpisy se uplatní při řešení defektů manželství. Dříve se pro dnešní „zrušení manželství“ užívalo označení rozluka a pro dnešní „odloučení za trvání manželství“ termínu rozvod (od stolu a lože). V českém právu se však termín rozvod používá pro zrušení manželství soudním rozhodnutím.

Zrušení manželství

- platně uzavřené a konzumované manželství nemůže rozloučit žádná lidská moc, jenom smrt.
- nekonzumované manželství může být zrušeno papežskou dispensí.

Privilegia víry

Rozloučení manželství je možné pro důležitost víry před manželstvím. Víra a život z víry jsou důležitější hodnoty než manželství.

Privilegium paulinum

Jedná se o zrušení nesvátostného manželství mezi dvěma nepokřtěnými (přirozeně platné), jeden z partnerů později přijme víru (křest) a druhá strana pak pokřtěnému brání v životě z víry nebo kvůli tomu opustí manželství.

Privilegium výběru manželky (manžela)

Případ, kdy se polygamní partner stane katolickým křesťanem; má právo vzít si svou první ženu, nebo si ponechat jednu ze svých manželek.

Privilegium otroka (zajatce)

Týká se otroků či zajatců, kteří byli uvrženi do otroctví (zajetí) bez možnosti vrátit se někdy ke své rodině a přijali křest v katolické církvi.

Privilegium petrinum

Jedná se o technické označení, ne o oficiální název. Není uvedeno v CIC, poslední znění instrukce vyšlo 6. 12. 1973, nebylo však publikováno v AAS (*Acta Apostolicae Sedis, oficiální věstník Apoštolského stolce*).

Toto privilegium dovoluje zrušení nesvátostného manželství ve dvou následujících případech:

- manželství uzavřené mezi osobou nepokřtěnou a osobou pokřtěnou mimo katolickou církev do katolické církve nikdy nepřijatou;
- manželství uzavřené před církví na základě dispenze od překážky rozdílnosti kultu.

Na zrušení manželství není právní nárok. Pokud se však žádost řádně připraví, potom Apoštolský stolec většinou odpovídá kladně a manželství zruší.

Odloučení za trvání manželství

Platnost manželství se neruší, pouze se konstatuje nemožnost dalšího spolusetrvání.

Pro odloučení existují **dva důvody**:

- cizoložství (manželská nevěra);
- nevládné, nemorální, nebezpečné, soužití bránící nakládání s partnerem či dětmi.

Při porušení manželské věrnosti (soulož s jiným), má ten partner, který se neprovinil stejným způsobem, právo na to, aby dosáhl odloučení, tj. aby nebyl povinen žít v manželském společenství (manželství ovšem existuje dále).

Jde o případ, kdy fyzické nebo psychické násilí (v různých formách, včetně ponižování nebo fyzického či mravního nebezpečí pro děti) činí společné soužití nemožným.

Ve všech případech může ordinář rozhodnout, zda odloučení bude na dobu určitou, nebo trvalé. Je třeba citlivě posoudit možnost odloučených manželů přistupovat ke svátostem.

Zplatnění manželství

Při zplatnění manželství se jedná o nápravu manželství, která trpí nějakou vadou.

Může se jednat o:

- vadu manželského souhlasu;
- vadu formy;
- existenci zneplatňující překážky.

Zplatnění je možné za splnění následujících okolností:

- odstranění překážky (či spíše příčiny), která způsobila neplatnost;
- obnovení manželského souhlasu.

Zplatnění manželství je možné provést dvojitou cestou:

- prostým zplatněním;
- zplatněním v základu.

Vadu souhlasu lze napravit pouze obnovením souhlasu – prostým zplatněním.

Prosté zplatnění (konvalidace)

Musí se splnit následující náležitosti:

- zjistit skutečnost, která neplatnost způsobila (stav k datu sňatku);
- uvážit možnost odstranění překážky;
- pokud překážka sama nepominula, odstranit ji dispensí;
- obnovit souhlas – alespoň ta strana, která si je vědoma překážky, má souhlas obnovit (za předpokladu, že souhlas druhé strany trvá).

Manželství je zplatněno od chvíle nového vyslovení souhlasu. Konvalidaci může provést duchovní správce sám.

Do knihy oddaných se zplatnění zapisuje jako konvalidace, nebo se k již existujícímu zápisu o církevním (ovšem neplatném) sňatku uděluje poznámka o konvalidaci.

Zplatnění v základu (sanace)

Sanaci může provést:

- Apoštolský stolec – i hromadně (obecně);
- ordinář – v jednotlivých případech, nebrání-li tomu překážka dispensovatelná pouze Apoštolským stolicem nebo již zaniklá překážka přirozeného či božského pozitivního práva.

Sanaci nemůže provést duchovní správce sám.

Výhody sanace:

- snoubenci nemusí být přítomni;
- účinky se vztahují do minulosti – zpětně k okamžiku uzavření manželství, není-li stanoveno jinak:
 - manželství je platné až od okamžiku platného souhlasu, pokud ten v okamžiku uzavření chyběl;
 - manželství je platné až od chvíle pominutí překážky.

Při této formě zplnění je nutný a předpokládá se **bezvadný souhlas**.

Sanace se užívá tehdy, jestliže snoubencům povstávají z prostého zplnění (konvalidace) potíže a těžkosti. Užívá se také tehdy, jestliže neplatnost manželství zavinił představitel církevní hierarchie.

Prameny:

Kodex kanonického práva (Codex iuris canonici – CIC) 1983

Listina základních práv a svobod

Zápisy z přednášek církevního práva sebrané od studentů a na internetu

Zpracoval: Mgr. Vladimír Langer

Jazyková korektura: RNDr. Josef Gerbrich

*

*Kdybych měl dar prorocství, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všecko poznání,
ano kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel,
ale lásku bych neměl,
nic nejsem.*

1 Kor 13,2